

Rodos'taki Türkçe-Yunanca ikidilli konuşucuların Türkçesinde Yunancanın etkisi*

Aytaç Çeltek **

APA Alıntı Biçimi:

Çeltek, A. (2014). Rodos'taki Türkçe-Yunanca ikidilli konuşucuların Türkçesinde Yunancanın etkisi [The influence of Greek on the Turkish variety spoken by the Turkish-Greek bilinguals of Rhodes] *Journal of Language and Linguistic Studies*, 10(1), 163-177.

Özet

Bu çalışma Türkçe ile Yunanca arasındaki dil değişiminin Rodos Türkçesi (RT) üzerindeki dilbilgisel etkilerini incelemektedir. RT üzerine yapılan önceki çalışmalarda adada konuşulan Türkçede (RT), Yunanca ile değişim sonucunda Yunancadan *kopyalama* yapıldığı gözlenmiştir. Bu çalışmada bu kopyalamaların dilbilgisel boyutları *dil değişimi* çerçevesinde açıklanmaya çalışılacaktır. 1947 yılından sonra Yunancanın Rodos'ta resmi dil konumuna geçmesiyle birlikte Türkçe alt değişke olarak varlığını sürdürmektedir. Adadaki nüfusun bir parçası olan Türkçe-Yunanca ikidilli halk Türkçeyi anadilleri olarak kullanmaya devam etmektedirler. Rodos'ta Türkçe yaklaşık altı yüz yıldır Yunanca ile yakın bir değişim içindedir. Yunancanın üst değişke konumuna gelmesi ile birlikte Türkçe üzerindeki etkisi artmıştır. Çalışmanın temel savı, Türkçe ve Yunanca arasındaki değişim sonucunda adada konuşulan Türkçenin değişime uğramış olduğudur. Çalışmada, Türkçe ve Yunanca arasındaki dilsel değişimin biçimsözdizimsel ve anlamsal boyutları *sözlüksel değişim* ve *yapısal kopyalama* olguları açısından incelenmektedir. Bu çalışmada kullanılan veriler yaklaşık sekiz yıldır bir grup araştırmacı tarafından sürdürülen budunbilimsel gözlemler sırasında elde edilmiştir. Bu somut çalışmanın diğer verileri ise, budunbilimsel gözlemlerin yanı sıra katılımcı gözlem, not alma ve görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Bu çalışma ile Rodos Türkçesinde dil değişimi sonucu bir dil değişmesi olup olmadığının ortaya çıkarılması ve dil değişimi alanında yapılan çalışmalara bir katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

© 2014 JLLS and the Authors - Published by JLLS.

Anahtar sözcükler: Türkçe-Yunanca dil değişimi; sözlüksel değişim, yapısal kopyalama

1. Giriş

Türk dillerinin ve özellikle Türkçenin diğer dillerle olan değişimi konusunda yapılan çalışmalar son yıllarda arttıkça (Boeschoten ve Johanson, 2006; Doğruöz ve Backus, 2009; Johanson, 2000, 2002; Matras, 2009), araştırmalar, dil değişiminin Türkçenin yerel değişkelerinin değişmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Demir ve Johanson, 2006, s. 2). Bu bağlamda, bu çalışma Rodos'ta Yunanca ile Türkçe arasındaki dil değişimi sonucu ortaya çıkan sözlüksel ve yapısal değişiklikler üzerine odaklanmaktadır. Rodos Türkçesinin (bundan sonra RT) özellikleri üzerine daha önce yapılmış çalışmalar RT'de Yunancadan önemli ölçüde kopyalama yapıldığını ortaya çıkarmıştır (Georgalidou, Spyropoulos, Kaili ve Revithiadou, 2012). Bu çalışmada, Yunancanın etkisi ile RT'de hangi sözlüksel

* Bu makale, 24. *Ulusal Dilbilim Kurultayı*'nda Hasan Kaili ile birlikte sunulan "Bene telefon almadın: Rodos'taki Türkçe-Yunanca ikidilli konuşucuların Türkçesinde Yunancanın etkisi" başlıklı bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

** Dr. Aytaç Çeltek. Tel: +302241096085
E-posta adresi: aytacc@hotmail.com

ve yapısal değişiklikler meydana geldiği ve gelmekte olduğu sorusu ele alınacaktır. Çıkış noktası olarak, çözümlenmelerimizde aşağıdaki varsayımlar temel alınmaktadır:

- RT’de Türkiye Türkçesinden sapma gösteren yapılar¹ (Doğruöz ve Backus, 2009) bulunmaktadır.
- Sapma gösteren bu yapıların bazıları Yunancanın etkisi ile ortaya çıkmıştır.
- Yunancanın RT üzerindeki etkisi sadece sözlüksel değil, aynı zamanda biçimsözdizimsel düzlemede de görülebilir.

2. Toplumsal ve dilsel görünüm

2.1. Değininim durumunun gelişimi

Rodos’taki Türkçe-Yunanca ikidilli konuşucular Türk kökenli Yunan vatandaşları olup adada 1522’den itibaren yaşamaktadırlar. İtalyan işgali süresince adadaki Türkler adanın üç dini topluluğundan biri olarak kabul edilmiştir (1912-1943). 1947’de On iki Ada’nın Yunanistan’a katılmasıyla Rodos’ta yaşayan Müslüman topluluk Yunan vatandaşlığına geçmiştir ve Lozan Antlaşması’na dâhil edilmemiştir. Ancak vakıflarına ve okullarına özel bir statü tanınmıştır. 1972’de okullardaki Türkçe eğitim bilfiil kaldırılmıştır (Tsitselikis ve Mavrommatis, 2003). Adadaki ikidilli nüfus bugün yaklaşık 3000 kişidir. Bugün adadaki toplumdilbilimsel durumda, Türkçe miras dil, Yunanca da nüfus çoğunluğunun dili konumundadır.

2.2. Dilsel repertuar

Topluluğun yaşlı konuşucuları (bugün 80 yaşın üstünde olanlar) yerel Türkçeyi akıcı olarak kullanmakla birlikte (Georgalidou, Spyropoulos ve Kaili, 2004) Türkçeden oldukça fazla girişimin olduğu Rodos Yunancasını da kullanmaktadırlar. Sonraki nesiller, Türkçeyle birlikte, Türkçe girişimin daha az görüldüğü bir Yunanca da konuşmaktadırlar. Bu girişim, daha genç nesillerin Yunancasında giderek azalmakta hatta tamamen kaybolmaktadır. Türkçe-Yunanca ikidilli çocuklar Yunan devlet okullarında öğrenim görmektedir. Türkçe resmi olarak öğretilmemekte, sadece aile içinde ve topluluğun sosyal etkinliklerinde kullanılmaktadır. Bunun sonucunda, son 60 yılda neredeyse tüm topluluğun dili, Türkçe tek dillilikten Türkçe-Yunanca ikidilliliğe dönüşmüştür. Tekdilli devlet okullarında eğitim ve Yunanca okur-yazarlık sonucunda 30 yaş altı genç nesil yalnızca Yunanca kullanma eğilimi göstermektedir. Topluluk üyeleri Türkçeyi farklı yeterlilik düzeylerinde konuşmaktadırlar (Georgalidou ve diğ., 2012). Genç nesil Türkçeyi yalnızca evde edinmekte ve herhangi bir resmi eğitim sürecinden geçmemektedir. Çalışmamız için gözlemlediğimiz tüm çocuklar (18 yaş altı) edilgen Türkçe bilgisine sahip olmakla birlikte, yalnızca Yunancayı kullanma eğilimi göstermektedirler. Sonuç olarak, Türkçe-Yunanca ikidilli topluluk içinde tarihsel, toplumsal ve kişisel etkenlere bağlı olarak her iki dilde de değişken yeterlilik düzeyleri gözlenmektedir (Georgalidou, Kaili ve Çeltek, 2008).

3. Kuramsal çerçeve

3.1. Dil değinimi

Bu çalışma çerçevesinde ele aldığımız *dil değinimi*, en basit anlamıyla, bir dilsel topluluğun iki dili bir arada kullanmasıyla oluşmaktadır (Thomason, 2001, s. 1). Dil değinimi alanında yapılan pek çok çalışmada dillerin değininim durumunda birbirlerini etkiledikleri belirtilmektedir (Weinreich, 1953; Thomason ve Kaufman, 1988; Thomason, 2001; Johanson, 2002; Winford, 2003; Heine ve Kuteva, 2005). Ancak, değininimin sonuçlarının ne olacağı ile ilgili öngörülerde bulunmak bu alanın en zorlu konularından biridir (Siemund, 2008, s. 3).

Değininin sonuçları değil de etkenleri nelerdir diye soracak olursak iki etkenle karşı karşıya kalırız. Bunlardan ilki, dildeki değişimin en önemli nedeni olan toplumsal etkenlerdir. Toplumsal etkenler, değininin uzunluğu ve yoğunluğu; hangi dilin politik ya da demografik olarak baskın olduğu ya da değinin durumundaki iki dilin her ikisini de konuşan bireylerin azınlık olup olmadığı gibi konuları içermektedir (Winford, 2003, s. 2). Bu çalışma çerçevesinde politik ve demografik olarak baskın olan dil *kaynak dil*; baskın olmayan dil ise *alıcı dil* olarak ele alınmaktadır (Winford, 2003, s. 12).

Dilsel etkenlerden en önemlisi ise iki dilin tipolojik olarak benzer olup olmadıklarıdır. (Thomason ve Kaufman, 1988, s. 73; Winford, 2003, s. 2). Tipolojik olarak birbirinden çok farklı olan dillerde yapısal ödünçleme için daha uzun süreli bir değinin gerekmektedir (Thomason, 2001, s. 71). Thomason'un dillerin değinimi ile tetiklenen dilsel işlemleri açıklamak için kullandığı yapısal ödünçleme terimi geleneksel olarak *aktarım*, *girişim*, *taşıma*, *kopyalama*, *vd.* gibi terimlerle de adlandırılmaktadır. Ancak, Johanson'un da (2002, s. 8; 2000, s. 88) belirttiği gibi kaynak dil ödünç alınan ögesini kaybetmez, dolayısıyla ödünçleme bir kopyalama sürecidir ve ödünçleme terimi ile karşılanması uygun olmamaktadır. Bu çalışmada kaynak dilden bir yapının, örneğin sözdiziminin kopyalanması, biçimsözdizimsel, edimbilimsel ya da söylem yapıları gibi, alıcı dilde dilsel topluluk tarafından yaygın bir şekilde kullanılması ile ortaya çıkan süreçler için *yapısal kopyalama* (Johanson, 2006) terimi kullanılmaktadır (1).

- (1) Rodos Türkçesi (RT): Sınıfta çok çocuklar var.
 Yunanca (Y): Stin taksi iparhun pola peđja
 -DA sınıf.BEL var.ÇĞ çok çocuk.ÇĞ²
 'Sınıfta çok çocuk var'
 Türkiye Türkçesi (TT): Sınıfta çok çocuk var.

Örnekte görüldüğü gibi, RT'de kopyalanan yapı *çok* sıfatı ile nitelenen bir ad üzerinde çoğul biçimbiriminin kullanılmasıdır. TT'de bu ad tekil durumdadır, oysa Yunancada, tıpkı kopyalandığı gibi çoğul biçimdedir.

Burada tanımlayacağımız ikinci mekanizma olan *sözlüksel değişim*de kaynak dildeki bir sözcük, alıcı dildeki anlamca eşdeğer ifadesine birebir çevrilerek kullanılmaktadır.

- (2) RT: telefon al-mak
 Y: perno tilefono
 al-1TK telefon-BEL.
 'telefon etmek' düz anlamı: telefon almak
 TT: telefon et-mek

(2)'de *telefon etmek* eylemi *telefon almak* eylemi ile yer değiştirmiştir. Burada sapma gösteren yapı Yunanca ifadedeki kavramsal yapının RT'de kopyalanmasıdır.

Söz ettiğimiz her iki süreç de alıcı dilde yeni biçimlere yol açmaktadır, dolayısıyla aynı dilin değinininde olmayan değişkesinin konuşucuları -yani bu durumda TT konuşucuları- bu biçimleri sapma olarak algılamaktadırlar (Doğruöz ve Backus, 2009). Bu çalışmanın amacı da RT'de Yunancanın etkisiyle oluşan bu sapsmaları tanımlamaktır.

3.2. Rodos'taki Türkçe Yunanca dil değinimi

Dil değininimini etkileyen toplumsal ve dilsel etkenler olduğunu belirtmiştik. Rodos'taki dil değininiminin dilsel etkenleri, Yunanca ve Türkçe arasındaki tipolojik farklılıklardır. Öncelikle, iki dil farklı dil ailelerine aittir. Yunanca bir Hint-Avrupa dilidir. Tipolojik olarak bükümlü/kaynaşık bir dildir. İlgeç-ön özelliğine sahiptir. Baskın sözcük dizilişi özne-eylem-nesne (ÖEN)'dir. Yantümcelerde çekimli eylem kullanılmakta ve yantümceler sağa dallanmaktadır.

Toplumsal etkenlere gelince, Rodos Türkçesi, Yunanca ile 1522 yılından bu yana bir değinim içindedir. Ancak, Yunancanın politik ve demografik olarak kaynak dil; Türkçenin ise alıcı dil konumuna geçmesi 1948'den sonra olmuştur. Adada konuşulan Türkçe, çok uzun yıllar Türkiye Türkçesinden çok fazla etkilenmeden yaşamıştır. Demir ve Johanson (2006, s. 2) yine bir ada olan Kıbrıs'ta benzer bir durumun yaşandığını belirtmektedir. Ada olmanın da etkisiyle Rodos Türkçesinin yalıtılmış bir biçimde korunarak Türkiye Türkçesinde yaşanan değişikliklerden etkilenmemesi sonucunda eski özellikler korunmuş ve Yunancanın etkisiyle yeni yapılar oluşturulmuştur. Eski özelliklerin korunmasına örnek olarak, bugün ölçünlü Türkçede artık kullanılmayan *billor* (cam bardak), *lobya* (fasulye), *peşkir* (havlu) gibi bazı adların, *dermi* (yuvarlak) gibi bazı sıfatların, *ekseri* (çoğunlukla) gibi bazı belirteçlerin ve *ünlemek* (birine seslenmek), *üleşmek* (paylaşmak) gibi bazı eylemlerin hala etkin bir biçimde kullanılmasını örnek olarak gösterebiliriz. Ayrıca, topluluk Yunancaya kayma konusunda sürekli bir "baskı" altındadır, ancak Türkçeyi *sürdürme* konusunda da bir çaba³ gözlenmektedir. Topluluk üyelerinin günlük iletişimde büyük çoğunlukla düzenek kaydırımı egemendir. (Georgalidou, Kaili ve Çeltek, 2010).

3.3. TT'den sapma gösteren yapılar nasıl oluşmaktadır?

Doğruöz ve Backus'a göre (2009, s. 46-47), kopyalanan dilsel birim ne olursa olsun sapmaya neden olan 4 süreç bulunmaktadır:

- Değiştirme: RT'de bir biçimbirimin yerine başka bir biçimbirimin kullanılması
- Ekleme: RT'de bir yapıya TT'de bulunmayan bir biçimbirimin eklenmesi
- Eksik bırakma: RT'de bir yapıya eklenmesi gereken bir biçimbirimin eklenmemesi
- Anlamsal boşluklar: TT'de hem kavramsal hem de dilsel olarak var olmayan, kültüre özgü kavramların (atasözleri, deyimler, kalıplaşmış ifadeler) ödünç çeviri yoluyla sözlükselleştirilmesi

Doğruöz ve Backus (2009) bu dört süreci, sapma gösteren yapıları açıklamak üzere belirlemişlerdir, ancak alıcı ve kaynak dil aynı yapıya ya da aynı seçeneklere sahip olduğu için sapma gibi görünmeyen yapılarda da kaynak dilin etkisinin bulunabileceğini kabul etmektedirler. Bu çalışmada, Yunancanın etkisiyle ortaya çıkan, fakat, aynı zamanda, TT'de sapma olarak algılanmayan bu tür yapılar da ele alınmaktadır. Sonuç olarak, bu çalışmanın verilerinden yola çıkarak, yukarıda söz edilen dört süreçle birlikte ele alınması gereken beşinci bir süreçten söz edilebilir. Bu beşinci süreçte sapma gösteren yapılar bulunmamakta ancak TT'de belirtisiz olanın ötesine geçen yapılar gözlenmektedir. Bu süreç aşağıdaki gibi tanımlanabilir:

- Tercih: RT'de konuşucular, zaman zaman, her iki dilde de aynı yapısal örüntüyü ortaya koyan belirli bir seçeneği tercih etmektedirler. Örneğin belirli bir yapı için, TT'de A ve B seçenekleri olsun. Yunancada eğer bu seçeneklerden yalnızca B seçeneği bulunuyorsa RT'de B seçeneğinin kullanım/tercih edilme sıklığı artmaktadır.

- (3) RT: sanmasınlar yoğum evde.
 Y: na min nomizun oti den eimai sto spiti
 İST OLMZ san.3ÇĞ TİM OLMZ -imek.ŞİM.1TK -DA ev.BEL
 TT: Evde olmadığımı sanmasınlar.

(3)'te RT örneği TT için hem dilbilgiseldir hem de sapma göstermez, ancak belirtili durumlarda kullanılır. TT'de, belirtisiz yapıda, çekimsiz eylem içeren ad işlevli yan tümce ana tümce eyleminden önce gelmektedir. RT'de ise Yunanca belirtisiz durumda olduğu gibi ad işlevli yan tümce ana tümce

eyleminden hem sonra gelmektedir hem de çekimlidir. RT konuşucuları Yunancanın etkisiyle ad işlevli yan tümcelerde sürekli olarak böyle bir tercih göstermektedirler.

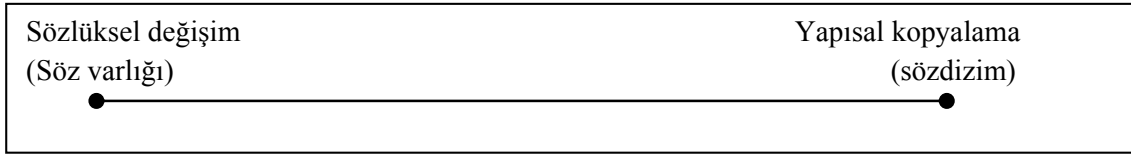
4. Yöntem

4.1. Denekler

Bu çalışmada kullanılan veriler yaklaşık sekiz yıldır bir grup araştırmacı tarafından sürdürülen budunbilimsel gözlemler sırasında elde edilmiştir. Budunbilimsel gözlemler, yakın aile ve arkadaş ilişkisinde olan⁴ topluluk üyelerinin dil davranışlarını incelemeye olanak sağlamaktadır. Bu somut çalışmanın diğer verileri ise, budunbilimsel gözlemlerin yanı sıra, not alma, ses kayıtları ve görüşmeleri içeren katılımcı gözlem yoluyla toplanmıştır. Veri toplama sürecinde yaklaşık 150 ikidilli topluluk üyesi gözlenmiştir. Bu sayı topluluğun toplam nüfusunun %5'ini oluşturmaktadır.

4.2. Veri toplama ve çözümleme

Verilerin sınıflandırılması sürecinde ise, ilk olarak, gözlemlerde alınan notlar ve ses kayıtlarının çeviri yazıya dönüştürülmesi ile elde edilen konuşmalar içinden ikidillilerin kullandıkları RT'de Yunancanın etkisi ile TT'den sapma gösteren yapılar belirlenmiştir. Bu yapıların TT'de sapma olarak algılanıp algılanmadıklarını doğrulamak amacı ile hakem olarak tekdilli 5 TT konuşucusuna başvurulmuştur. Hakemlerden, belirlenen yapılardaki sapmaların olası nedenlerini de belirtmeleri istenmiştir. Hakemlerin yorumları da dikkate alınarak sapmalar, sapmaya neden olan mekanizmaları gösteren 13 başlık altında toplanmıştır. Bu mekanizmalar, Doğruöz ve Backus'un (2009) önerdiği gibi sözlüksel değişimden yapısal kopyalamaya doğru ilerleyen aşamalı bir ölçeğe göre sıralanmıştır.

Çizelge 1. Aşamalı ölçek

Bir sonraki bölümde verilen örneklerde görüleceği gibi, RT'de belirlenen bu mekanizmalarda hem yapıların sapma göstermeyen TT karşılıkları hem de Yunanca eşdeğerleri verilmektedir. Yunanca eşdeğerlerinin verilmesinin nedeni, o yapıda Yunanca etkisi ile oluşan ve sapmaya neden olan mekanizmanın fark edilmesini sağlamaktır.

5. Bulgular: Rodos Türkçesinde Sözlüksel değişim ve Yapısal kopyalama

5.1. Sözlüksel değişim: sözcükte anlam genişlemesi

(4), (5) ve (6)'da görüldüğü gibi, RT'de kullanılan pek çok sözcük, çoğunlukla eylemler, Yunancadaki yan anlamlarından Türkçeye düz anlamları ile aktarılmaktadırlar.

- (4) RT: Ayten beni yapıştırdı, şimdi Ezel'e de bakıyorum.
 Y: Me kolise i Ayten tora vlepō ke to Ezel
 ben.BEL yapış.GEÇ.3TK TNM Ayten şimdi gör.ŞİM.1TK ve BEL Ezel
 TT: Ayten beni alıştırdı, şimdi Ezel'i de izliyorum.

- (5) RT: Ali durdu.
 Y: O Ali stamatise
 TNM Ali dur.GEÇ.3TK
 TT: Ali (kursu) bıraktı.

- (6) RT: Umarım grev onları tutmaz.
 Y: Elpizo na min tus piasi i aperyia
 um.ŞİM.1TK İST OLMZ onlar.BEL tut.1TK TNM grev
 TT: Umarım onlar grevden etkilenmez / grev onları etkilemez.

(4)'te *yapıştırmak* ve *bakmak*; (5)'te *durmak*; (6)'da *tutmak* eylemlerinin Yunancadaki yan okunuşları Rodos Türkçesinde aynen kullanılmıştır, ancak bu eylemler TT'de aynı yan okunuşlarıyla kullanılmamaktadır. Örneğin, TT'de bir kişinin çalıştığı işi ya da gittiği kursu bıraktığını söylemek için *durmak* eylemi kullanılmamaktadır, ancak RT'de aynı durumu anlatmak için *Ayşe işten durdu* ya da (5)'te olduğu gibi, *Ali (kurstan) durdu* biçimleri çok yaygın bir biçimde kullanılmakta, bu da TT'de sapmaya neden olmaktadır.

5.2. Yapı içindeki bir biçimbirimini başka bir biçimbirimle değiştirilmesi (deyim aktarımı)

Bu ulamdaki örneklerde sadece sözlüksel bir değişimden söz edemeyiz. Burada işleyen mekanizma daha çok Yunancada bir ad öbeği ya da eylem öbeği şeklinde ifade edilen bir yapının içinde biçimbirimlerin Türkçeye aktarılırken korunması sonucunda bu yapının TT'den sapmaya neden olmasıdır.

- (7) RT: *Ayaklan* beş dakika
 Y: pende lepta me ta póđja
 beş dakika.ÇĞ ile TNM ayak.ÇĞ.BEL
 TT: Yürüyerek beş dakika.

(7)'de, Yunancada bir ilgeç öbeği yoluyla üretilen bu yapı (yatık yazılmış) Türkçeye aynı biçimde aktarıldığında (*ayakla*) sapmaya neden olmaktadır çünkü TT'de aynı anlamı ifade edebilmek için başka bir yapı (*yürüyerek*) kullanılmaktadır. Bu değişim sapmaya neden olmaktadır.

- (8) RT: Termosifonu koydun mu?
 Y: Evales to termosifono?
 koy.GEÇ.2TK TNM termosifon.BEL
 TT: Termosifonu açtın/yaktın mı?

(8)'de *koymak* eyleminin Yunancadan aynen aktarılarak, TT'de aynı anlamı ifade etmek için kullanılan *açmak/yakmak* eylemleri ile değiştirilmesi sapmaya neden olmaktadır, çünkü TT'de *termosifonu koymak* ifadesi değil, *termosifonu açmak/yakmak* ifadeleri kullanılmaktadır.

5.3. Anlamsal boşluklar

Doğruöz ve Backus'un belirttiği gibi (2009, s. 47), sapma, bazen, tamamen o kültüre özgü bir kavramın/ifadenin diğer dilde sözlüksel olarak karşılığı olmadığında meydana gelmektedir.

- (9) RT: Sanki biz saman yiyoruz
 Y: les ke emis trome (kuto)horto
 de.ŞİM.2TK ve biz ye.ŞİM.1ÇĞ (ahmak)ot.BEL
 TT: Sanki biz aptalız/enayiyiz.

(9)'da görüldüğü gibi, Yunanca bir deyim (*troo kutohorto*: ahmakotu yemek) Türkçe sözcüklerle ifade edildiği durumda tipik bir ödünç çeviri örneği yaşanmaktadır, çünkü Türkçede bu sözcüklerle ifade edilen bir deyim kullanılmamaktadır. Türkçede, bu anlam, *aptal/enayi olmak* biçiminde ifade edilirken, RT konuşucuları Yunancadaki deyim Türkçe sözcükleri kullanarak ifade etmektedirler. Bu ödünç çeviri sonucunda TT'de kullanılmayan bir deyim ortaya çıkmaktadır, bu da sapmaya neden olmaktadır.

5.4. -mİş tanıtısal ekinin yerine -DI ekinin kullanılması

Türkçede tanıtısal ek, eylem ve ad üzerinde –mİş ve –(y)mİş ile belirtilmektedir. Yunancada ise, eylemde ya da adda böyle bir tanıtısal eki bulunmaz. RT’de bazı durumlarda konuşucular, kendilerinin görmediği, yalnızca sonradan duydukları bir olay ya da durumdan söz ederlerken -DI ekini tercih etmektedirler.⁵

- (10) RT: O, geçen hafta Atina’ya geldi (konuşmacı başkasından duyduğu bir bilgiyi aktarıyor)
 Y: Aftos irθe stin Aθina tin perasmeni evðomaða
 O gel.GEÇ.3TK –(y)A Atina TNM geçen.BEL hafta.BEL
 TT: O, geçen hafta Atina’ya gelmiş.

(10)’da KonuşmacıA KonuşmacıB ile konuşuyor. Ona C ile telefonda konuştuğunu ve Cnin birkaç gün önce Atina’ya gelip gittiğini öğrendiğini söylüyor. A olayı kendi görmediği için ve de olay yaşandıktan sonra yalnızca telefonda duyduğu için A’nın sözcesinde –mİş tanıtısal belirticisinin kullanılması gerekirken kullanılmaması sapmaya neden olmaktadır.

5.5. Evet/hayır sorularında mI soru iminin kullanılmaması

Türkçede evet/hayır sorularında soru imi (mI) kullanılırken, Yunancada soru imi yoktur ve evet/hayır soruları yalnızca uygun tonlama yoluyla oluşturulur.⁶

- (11) RT: İyisin?
 Y: Ise kala?
 -imek.ŞİM.2TK iyi
 TT: İyi misin?

(11)’de görüldüğü gibi, RT’de evet/hayır sorularında, bazen, Yunancanın etkisiyle soru imi kullanılmakta, sorular tonlama yoluyla oluşturulmaktadır. Bu da TT’den sapmaya neden olmaktadır.

5.6. Çoğul eki kullanımı

Türkçede bir adın önünde sayı ya da niceleyici bulunduğu, ad tekil biçimdedir ve eylemle tekillik açısından uyumludur [sayı/niceleyici + ad_{tekil}]. Yunancada ise, bir ad öbeğinde sayı ya da niceleyici varsa ad çoğul biçimdedir [sayı/niceleyici + ad_{çoğul}]. Ayrıca, Türkçede sıfat işlevli yan tümcelerde ortaç ile baş arasında sayı bakımından uyum bulunmamakta, Yunancada ise bulunmaktadır.

- (12) RT: İki adalar da harikaydı.
 Y: Ke ta ðio nisia itan iperoha
 ve TNM iki ada.ÇĞ.BEL -imek.GEÇ.3ÇĞ harika.3ÇĞ
 TT: İki ada da harikaydı.

(12)’de *iki* sayısının kullanıldığı ad öbeğinde ad, Yunancanın etkisiyle çoğul biçimdedir. Bu adın TT’de tekil olması beklendiğinden bu durum sapmaya yol açmaktadır.

- (13) RT: Sözetçeklerimiz çok konular var.
 Y: İparhun polla θemata ta opoia θa kuventiasume
 var.ÇĞ çok konu.ÇĞ TNM İA.ÇĞ GEL konuş.1ÇĞ
 TT: Söz edeceğimiz çok konu var.

(13)’te hem *çok* niceleyicisinden sonra gelen çoğul ad hem de ortaça bulunan çoğul eki (sözetçeklerimiz) TT’den sapmaya neden olmaktadır. RT’de ortaça bulunan bu çoğul eki kullanımı, Yunancadaki ilgi adlı *opoia*’nın çoğul biçimde olmasından kaynaklanmaktadır. Türkçede bu durumda ilgi adlı kullanılmadığından, buradaki çoğulluk ortaç olan eylem üzerinde gösterilmiştir.

5.7. Belirtili tamlalarda 3. tekil iyelik ekinin kullanılmaması

Türkçede belirtili tamlama yapılarında iye (-(n)In) tamlayan eki alırken diğer üye iyelik eki (-(s)I) alarak bir tamlama oluşturulur (Ayşe'nin kedisi). Yunancada ise, iye, tamlayan durumunda iken diğer üye yalın durumdadır (o skilos_{yalın} tu andra_{tamlayan}). Yunancada diğer üyenin yalın durumda olmasından dolayı RT'de belirtili tamlamalar oluşturulurken, diğer üye belli bir bütünün parçası ise ve iye belirtilmiyorsa diğer üyede iyelik ekinin kullanılmadığı gözlenmektedir.

- (14) RT: (Çok köyler gördük.) En güzel Lindos.
 Y: (İdame pola horja.) To pio omorfo ine i Lindos
 gör.GEÇ.1ÇĞ çok köy.ÇĞ.BEL TNM en güzel -imek.ŞİM.3TK TNM Lindos
 TT: Çok köy gördük. (köylerin) En güzeli Lindos.

- (15) RT: - Bugün ayın kaç?
 - On
 Y: -İne ðeka tou mina
 -imek.ŞİM.3TK on TNM ay.TML
 TT: - Bugün ayın kaç?
 -Onu.

(14)'te RT'de sorunun yanıtında iye üyeden söz edilmediği için (köylerin) diğer üyede iyelik eki kullanılmamasının nedeni Yunancada bu üyenin yalın durumda bulunmasıdır. Oysa TT'de iye üye tümcede yer almasa da diğer üyenin iyelik eki korunmaktadır. Bu da TT'den sapmaya yol açmaktadır. (15)'te yine *ayın kaç* tamlamasının yanıtında sayı iyelik eki almalıdır, ancak Yunancada yalın durumda olduğundan RT'de de yalın durumda kullanılmakta, bu da TT'den sapmaya neden olmaktadır.

5.8. Dilbilgisel biçimbirimlerin Yunancadaki eşdeğerleri ile değiştirilmesi

Aşağıdaki örneklerin tümünde TT'deki durum eklerinin RT'de Yunanca eşdeğerleri ile değiştirilmesinden kaynaklanan sapmalar gösterilmektedir. Bazı durumlarda Yunancada ilgeç kullanılırken Türkçede durum eki kullanılabilmektedir. Bu durumda durum ekinin ilgeçle değiştirilmesi söz konusudur. Dolayısıyla, yer değiştiren öğeler her zaman aynı dilbilgisel ulamdan olmamaktadır.

- (16) RT: topu fur
 Y: htipa tin bala
 vur.EMİR.2TK TNM top.BEL
 TT: topa vur
- (17) RT: Orada beni okuldan arkadaşımız Katerina baktı.
 Y: Eki me kitakse i Katerina i fili mas apo to sholio
 orada ben.BEL. bak.GEÇ.3TK TNM Katerina TNM arkadaş biz.TML -DAn TNM okul.BEL
 TT: Orada bana okuldan arkadaşımız Katerina baktı.
- (18) RT: Her hafta erkekler futbol için bahsediyorlar
 Y: Kaθe evðomaða milane ja poðosfero
 her hafta konuş.ŞİM.3ÇĞ için futbol
 TT: Her hafta erkekler futboldan bahsediyorlar.
- (19) RT: Bunu ev için koymuştun.
 Y: Aftin tin ihes vali ja to spiti
 o.BEL TNM BTM.2TK koy.GEÇ için TNM ev.BEL
 TT: Bunu (alıştırmayı) eve vermiştin.

(16) ve (17)'de eylem Yunancada -(y)I belirtme durumu yüklerken TT'de -(y)A yönelme durumu yüklemektedir [-(y)A bak-, -(y)A vur-]. RT'de, Yunancadan etkilenerek, bu eylemlerle -(y)I belirtme durumunun kullanılması sapmaya neden olmaktadır. (18)'de *bahsetmek* eyleminin yüklediği -DAn

ayrılma durumu, (19)'da ise, *vermek* eyleminin yüklediği $-(y)A$ yönelme durumu, Yunancadan etkilenerek *için* ilgeci ile değiştirilmektedir. Bu da TT'den sapmaya neden olmaktadır.

5.9. Sıfat-ad dizilişinde belirsiz tanımlığın konumu

Niteleyici bir sıfat içeren belirsiz bir ad öbeğinde Yunancada belirsiz tanımlık her zaman sıfat öncesi konumdadır [*évaç/μία/éva*⁷ SIFAT AD]. Ancak, Türkçede, belirsiz tanımlık *bir* sıfat sonrası konumdadır [SIFAT *bir* AD].

- (20) RT: Simi bir güzel ada
 Y: I Simi ine ena omorfo nisi
 TNM Simi -imek.ŞİM.3TK bir güzel ada
 TT: Simi güzel bir ada

(20)'de görüldüğü gibi, RT'deki sapma gösteren yapı Yunancadaki [*évaç/μία/éva* SIFAT AD] dizilişinin aynen aktarılmasından kaynaklanmaktadır.

5.10. Bazı durumlarda ettirgen ekinin değiştirilmesi ya da eksik bırakılması⁸

Türkçe ettirgenliği temel olarak eylem üzerinde bir ekle ya da $-(y)A$ neden/sebeup olmak] yapısı ile belirtir. Yunanca ise eylem üzerinde ettirgenlik ekine sahip değildir. Yunancada ettirgenliği belirtmenin en üretken yolu *kano* 'yapmak' ve *vazo* 'koymak, $-(y)A$ zorlamak' eylemleri ve emir/istek kipinde bir ana eylem içeren analitik yapılarıdır [*vazo/kano* eylem_{emir/istek kipi}]. Ayrıca, ettirgenlik, belli üye değişimleri, örneğin sıfır değişim, yoluyla belirtilir.⁹

- (21) RT: Öğretmen proje koyuyo öğrencilere yazsınlar
 Y: O ðaskalos vazi tus maθites na γrapsun ekθesi
 TNM öğretmen koy.ŞİM.3TK TNM öğrenci.ÇĞ.BEL İST yaz.3ÇĞ kompozisyon.BEL
 TT: Öğretmen öğrencilere kompozisyon yazdırıyor
- (22) RT: saç-ım-ı kes-ti-m
 Y: Ekopsa ta malia mu
 kes(tir).GEÇ.1TK TNM saç.ÇĞ.BEL ben.TML
 TT: Saçımı kestirdim.

(21)'de eylem üzerinde ettirgen biçim birimi yerine (*yazdırılmak*), Yunancada kullanılan *vazo* 'koymak' eylemi ile birlikte ana eylemin emir kipinde olduğu analitik yapı (*koyuyor yazsınlar*) kullanılmaktadır, bu da TT'den sapmaya neden olmaktadır. (22)'de ise, eylemde ettirgenlik, sıfır değişim yoluyla gösterilmektedir. TT'de ettirgenlik sıfır değişim ile belirtilmediğinden, *saçımı kestirdim* ifadesinin kullanılacağı bir bağlamda aynı anlamı vermek üzere *saçımı kestim* ifadesinin kullanılması sapmaya yol açmaktadır.

5.11. diye ilgecinin için ilgeci ile yer değiştirmesi

Türkçede amaç belirten belirteç işlevli yantümceler iki şekilde oluşturulur: çekimli eylem ve *diye*¹⁰ ilgecinin oluşturduğu ilgeç yantümcelerini ile (üşümeyeyim diye sobayı yaktım); ya da çekimsiz eylem ve *için* ilgecinin oluşturduğu ilgeç yantümcelerini ile (Erken kalkmak için saatimi kurdum). Yunancada ise, amaç belirten yantümceler *για* ilgeci ile sonrasında gelen ve istek kipinde bulunan çekimli eylem¹¹ ile oluşturulmaktadır (O Kostas etekse ya na prolavi to leoforio [Kostas otobüse yetişmek için koştu]). RT'de bazı durumlarda amaç belirten yantümceler TT'deki sözcük dizilişine uymasına rağmen *diye* ilgeci yerine *için* ilgeci ile birlikte çekimli eylem kullanılarak oluşturulmaktadır. Bunun nedeni ise Yunancadaki *για na+istek kipi* yapısının kopyalanmasıdır.

- (23) RT: (hastalık) kimseye de bulaşmasın için
 Y: Ja na min metaðoθi se kanenan
 için İST OLMZ bulaş.3TK -(y)A kimse.BEL
 TT: Kimseye de bulaşmasın diye / kimseye de bulaşmaması için

(23)'te çekimli eylemle birlikte *için* ilgecinin kullanılması TT'den sapmaya neden olmaktadır, çünkü TT'de aynı anlam, ya [çekimli eylem + *diye*] yapısı kullanılarak *bulaşmasın diye* ya da [çekimsiz eylem + *için*] yapısı kullanılarak *bulaşmaması için* biçiminde ifade edilmektedir.

5.12. Ad işlevli yantümcelerde çekimsiz eylem yerine çekimli eylemlerin tercih edilmesi

Türkçede ad işlevli yantümcelerin oluşturulmasında hem çekimli hem de çekimsiz eylemler kullanılabilir (Kerslake, 2007). Buna karşılık, Yunancada yalnız çekimli eylemlerle oluşturulan ad işlevli yantümceler bulunur (Holton, Mackridge ve Philippaki-Warburton, 1997; Roussou, 2006). RT konuşucuları ad tümcelerinde çekimsiz eylemleri tercih etmeyip, bunun yerine, Yunanca sözcük dizilişini kullanarak ad işlevli yantümceleri çekimli eylemlerle oluşturmayı tercih etmektedirler^{12, 13}.

- (24) RT: Annemler istemiyo çalış-e-m.
 Y: Í γonis mu ðen θelun na ðulepso
 TNM ebeveyn.ÇĞ ben.TML OLMZ iste.ŞİM.3ÇĞ İST çalış.1TK
 TT: Annemler çalışmamı istemiyor.

- (25) RT: Öğretmen proje koyuyo öğrencilere yazsınlar
 Y: O ðaskalos vazı tus maθites na γrapsun ekθesi
 TNM öğretmen koy.ŞİM.3TK TNM öğrenci.ÇĞ.BEL İST yaz.3ÇĞ kompozisyon.BEL
 TT: Öğretmen öğrencilere kompozisyon yazdırıyor

(24)-(25)'te görüldüğü gibi, RT konuşucusu Yunanca sözcük dizilişine uyarak ad işlevli yantümce eylemini ana eylemden hem sonra hem de çekimli kullanmayı tercih etmektedir. TT'de bu yapı sapma göstermez çünkü ad işlevli yantümce eylemi hem çekimli hem de çekimsiz olabilir. Ancak, ad işlevli yantümcelerin bu benzer özelliği, Yunancanın etkisini kolaylaştırmakta ve bu yapının RT konuşucuları tarafından tercih edilme sıklığını arttırmaktadır. Bu da, çalışmanın başında belirttiğimiz, sapmaya neden olan 4 sürece bizim eklediğimiz beşinci süreci, yani tercih sürecini, örneklendiren bir kullanımdır.

Bazı durumlarda, ad işlevli tümcede çekimsiz eylem kullanılmasına rağmen Yunancadaki sözcük dizilişine uyulduğu gözlenmektedir.

- (26) RT: istiyon görmeyi
 Y: θelis na ðis
 iste.ŞİM.2ÇĞ İST gör.2TK
 TT: görmeyi/görmek istiyorsun

(26)'da da yantümcenin eylemi, Yunancadakinin aksine, çekimsizdir ancak ana tümcenin eyleminden sonra kullanıldığı için Yunancadaki sözcük dizilişine uymaktadır.

5.13. Soru sözcüklerinin yantümcelerde tümleyici olarak kullanılması

Yunancada soru sözcükleri ile oluşturulan yantümcelerde soru sözcüğünden sonra çekimli eylem kullanılmaktadır ve tümcenin ana eyleminden sonra gelmektedir. Türkçede ise, soru sözcüğü ile arkasından gelen çekimsiz eylemle kurulan yantümce ana eylemden önce gelmektedir. RT konuşucuları soru sözcüğü ile oluşturulan yantümcelerde Yunancadaki biçimi kopyalayarak çekimli ve ana eylem sonrası konumda yantümceler üretmeyi tercih etmektedirler.

- (27) RT: Anlamadım ne istedi
 Y: ðen katalava ti iθele

- OLMZ anla.GEÇ.1TK ne (TÜM) iste.GEÇ.3TK
 TT: Ne istediğini anlamadım
 (28) RT: İki saat arayıştan sonra neyse ki buldum nereye düşmüş
 Y: meta apo ðio ores vrika pou epese
 sonra -DAn iki saat.ÇĞ bul.GEÇ.1TK nereye düş.GEÇ.3TK
 TT: İki saat arayıştan sonra nereye düştüğünü buldum.

(27-28)'de Yunancada soru sözcüğü ile kurulan yantümcelerdeki eylemler çekimlidir [iðele, epese] ve yantümceler ana eylem sonrası konumdadır. TT'de ise, soru sözcüğü ile oluşturulan yantümce [ne diyeceğimi, ne istediğini, nereye düştüğünü] ana eylem öncesi konumdadır ve yantümce eylemi çekimsizdir. RT'de ise Yunancada olduğu gibi yantümce eylemi çekimlidir ve sözcük dizilişi Yunancadaki gibidir. Rehbein, Herkenrath ve Karakoç (2009, s. 180-183) Hint-Avrupa dili olan Almanca'nın etkisi ile Türkçede yantümcelerde soru sözcüklerinin tümleyici olarak kullanılma eğilimi olduğunu belirtmişlerdir. RT'de de böyle bir eğilim gözlenmektedir.

6. Tartışma-Sonuç

Bu çalışmadaki amacımız RT'de Yunanca'nın etkisiyle sözlüksel değişim ve yapısal kopyalama olup olmadığını araştırmaktır. Yapılan çözümlenmeler sonucunda RT'de Yunanca'nın etkisine bağlı olarak TT'den sapma gösteren yapılar olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmamızın sonuçları sapma gösteren yapıların çoğunlukla sözlüksel olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ancak, çalışmamızın başında öngördüğümüz gibi biçimsözdizimsel düzlemde de sapma gösteren yapılar bulunmaktadır. Daha önce de söz ettiğimiz gibi, Thomason'a göre (2001) tipolojik olarak birbirinden çok farklı olan dillerde yapısal kopyalama için daha uzun süreli bir değişim gerekmektedir. Bu çalışmanın bulguları sonucunda Türkçe ile Yunanca arasındaki değişimin yoğunluğu ve uzunluğunun sözdizimsel kopyalamaya da yol açtığını söyleyebiliriz.

Çalışmamızda daha önce de belirttiğimiz gibi, tarihsel, toplumsal ve kişisel etkenlere bağlı olarak tüm RT konuşucuları her iki dilde de değişken yeterlilik düzeyleri sergilemektedir (Georgalidou ve diğ., 2008). Türkçe yeterlilik düzeyi daha düşük olan ikidilli konuşmacılardan elde edilen verilere göre, Yunancadan yapılan kopyalama çok daha fazladır. Winford'a göre (2005, s. 394-395), değişim durumundaki iki dil arasında dilsel baskınlık ilişkisi açısından bir denge yoksa baskın olan dil biçimsözdizimsel çerçeveyi –sözcük dizilişi, işlev biçimbirimler ve çekim- sağlayan dil olacaktır. Yunancaları daha baskın olan RT konuşucuları biçimsözdizimsel çerçevesi tamamen Yunanca ancak yüzey yapıda Türkçe olan sözcükler üretmektedir.

Yunanca'nın etkisiyle RT'de TT'den sapma gösteren yapıları çözümlenerek RT'de Yunancaya doğru yaşanan kaymanın izleri takip edilebilir. Türkçenin diğer dillerle olan değişimi, özellikle Avrupa'nın farklı bölgelerinde göçmen dili olarak pek çok Avrupa dili ile olan değişimi ve de tarihsel olarak Avrasya bölgesindeki diğer dillerle olan değişimi son yıllarda çok fazla araştırmaya konu olmuştur. Ancak, Türkçenin Yunanca ile olan çok uzun süreli değişimi yapısal kopyalama açısından daha önce hiç incelenmemiştir. Bu çalışmanın, Türk dillerinin değişimlerinde yapısal etkenleri sınıflamak konusunda bir katkı sağlayacağına inanıyoruz.

İleride pek çok farklı yönde çalışmalar yapılabilir. Öncelikle sapma gösteren yapıların yeni mi oluştuğunu yoksa çok uzun zamandır mı var olduğunu incelemek amacıyla üç nesil örüntüsünde sapma gösteren yapıların oluşum dağılımlarının incelenmesi ve karşılaştırılması planlanmaktadır. Aynı zamanda, sapma gösteren yapıların RT'de bir dil değişimine yol açıp açmadığını ortaya çıkarabilmek amacıyla bunların kullanım sıklıkları da incelenecektir. İkinci olarak, sapma gösteren yapıların ortaya çıkışlarındaki ruhdilbilimsel nedenlerin tanımlanması amaçlanmaktadır. Üçüncü olarak, dil ölümü olup

olmadığını ve varsa bunun nedeninin Yunancanın etkisinin olup olmadığını görebilmek amacıyla çocuklarının dil kullanımlarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Notlar

¹ *Sapma gösteren yapılar* ile ilgili ayrıntılı bilgi için bakz. Doğruöz ve Backus 2009.

² Metinde şu kısaltmalar kullanılmıştır: BEL: belirtme durumu, BTM: bitmişlik, EMİR: emir kipi, ÇĞ: çoğul, GEÇ: geçmiş zaman, GEL: gelecek zaman, İA: ilgi adılı, İST: istek kipi, OLMZ: olumsuz, ŞİM: şimdiki zaman, TK: tekil, TML: tamlayan durumu, TNM: tanımlık, TÜR: tümleyici, ÜD: üstün derece.

³ Deneklerimizin ifadelerine dayanmaktadır.

⁴ bkz. Milroy ve Li Wei 1995.

⁵ Göksel ve Kerslake'e göre (2005: 356), "konuşmacılar başka bir kaynaktan aldıkları yazılı ya da sözlü bir bilgiyi aktarırken sözcelerinde tanıtıcılık belirticisini kullanırlar. Tanıtıcılık belirticisi Türkçede seçimlik değildir."

⁶ bkz. Georgalidou ve diğ. 2012.

⁷ Yunancada 3 tür cinsiyet belirtme olduğundan 3 ayrı biçim bulunmaktadır.

⁸ bkz. Kaili ve diğ. 2009

⁹ Örnekler Kaili ve diğ. 2009'dan alınmıştır

¹⁰ Göksel ve Kerslake'e göre, *diye* ilgeci ile oluşturulan belirteç işlevli yantümceler günlük konuşmada kullanılmaktadır (2005: 462).

¹¹ Yunancanın baş-ön Türkçenin ise baş-son bir dil olduğu unutulmamalıdır.

¹² Johanson'a göre (2002), Türkçede çekimli ve çekimsiz eylem kullanma konusunda alternatiflerin bulunması, "muhtemel bir yabancı etkinin rolünü dışarıda bırakmaz; tersine ilgili benzer öğelerin etkiyi kolaylaştırabileceği göz önünde bulundurulmalıdır."

¹³ bkz. Kaili ve diğ. 2012.

Kaynakça

- Boeschoten, H. ve Johanson, L. (haz.) (2006). *Turkic languages in contact*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Demir, N. ve Johanson, L. (2006). Dialect contact in Northern Cyprus. N. Osam (haz.), *International Journal of the Sociology of Language: The Sociolinguistics of Cyprus 2006*(181), 1-9. DOI: 10.1515/IJSL.2006.047.
- Doğruöz, S. ve Backus, A. (2009). Innovative constructions in Dutch Turkish: An assessment of ongoing contact-induced change. *Bilingualism: Language and Cognition* 12(1), 41-63. DOI: 10.1017/S1366728908003441.
- Georgalidou, M., Spyropoulos, V. ve Kaili, H. (2004). Language shift in the bilingual in Greek and Turkish Muslim community of Rhodes. *15th Sociolinguistic Symposium*'da sunulan bildiri, 1-4 Nisan 2004, Newcastle, İngiltere.
- Georgalidou, M., Kaili, H. ve Çeltek, A. (2008). Δομές Εναλλαγής Κωδίκων στη Δίγλωσση στα Ελληνικά και Τουρκικά Κοινότητα των Μουσουλμάνων της Ρόδου. [Rodos'taki Türkçe-Yunanca ikidilli toplulukta düzenek değiştirme örüntüleri]. *Studies in Greek Linguistics 28: Proceedings of the Annual Meeting of the Department of Linguistics, Aristotle University of Thessaloniki* (s.125-137). Selanik: Idryma Neollinikon Spoudon. [Yunanca]
- Georgalidou, M., Kaili, H. ve Çeltek, A. (2010). Code-alternation patterns in bilingual conversation: A conversation analysis approach. *Journal of Greek Linguistics* 10(2), 317-344.
- Georgalidou, M., Spyropoulos, V., Kaili, H. ve Revithiadou, A. (2012). Η γλωσσολογική και κοινωνιογλωσσολογική ταυτότητα μιας ροδιακής ποικιλίας της Ελληνικής [Rodos Yunancasında

- dilbilimsel ve toplumdilbilimsel görünümler]. *Πρακτικά του 6ο Παγκόσμιου Γλωσσολογικού Συνεδρίου του ΟΔΕΓ: Οι Διαλεκτικές Μορφές της Ελληνικής Γλώσσας από την Αρχαία Εποχή μέχρι Σήμερα [Yunan Dilini Küreselleştirme Derneği'nin 6. Uluslararası Dilbilim Sempozyumu Bildirileri: Antik çağdan günümüze Yunan Lehçeleri]* (s. 241-262). Atina: ODEG. [Yunanca].
- Göksel, A. ve Kerslake, C. (2005). *Turkish: A comprehensive grammar*. London: Routledge.
- Heine, B. ve Kuteva, T. (2005). *Language contact and grammatical change*. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9780511614132.
- Holton, D., Mackridge, P. ve Philippaki-Warbuton, I. (1997). *Greek: A comprehensive grammar of the modern language*. London: Routledge.
- Johanson, L. (2000). Attractiveness and relatedness: Notes on Turkic language contacts. J. Good ve A. C. L. Yu (haz.) *Proceedings of the Twenty-Fifth Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society, February 12-15, 1999. Special session on Caucasian, Dravidian, and Turkic linguistics* (s. 87-94). Berkeley: Berkeley Linguistics Society.
- Johanson, L. (2002). *Structural Factors in Turkic language contacts*. London: Curzon Press.
- Johanson, L. (2006). Turkic language contacts in a typology of code interaction. H. Boeschoten ve L. Johanson (haz.) *Turkic languages in contact* (s. 4-26). Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Kaili, H., Spyropoulos, V., Georgalidou, M., ve Çeltek, A. (2009). Causative constructions in the Turkish variety of the bilingual muslim community of Rhodes: A preliminary study. S. Ay, Ö. Aydın, İ. Ergenç, S. Gökmen, S. İşsever ve D. Peçenek (haz.), *Essays on Turkish Linguistics: Proceedings of the 14th International Conference on Turkish Linguistics, August 6-8, 2008* (s. 403-412). Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Kaili, H., Çeltek, A. ve Georgalidou, M. (2012). Complement Clauses in the Turkish Variety spoken by Greek-Turkish bilingual children on Rhodes, Greece. *Turkic Languages* 16, 106-120.
- Kerslake, C. (2007). Alternative subordination strategies in Turkish. J. Rehbein, C. Hohenstein ve L. Pietsch (haz.), *Connectivity in grammar and discourse* (s. 231-258). Amsterdam: John Benjamins.
- Matras, Y. (2009). *Language contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Milroy, L. ve Wei, Li. (1995). A social network approach to code-switching: the example of a bilingual community in Britain. L. Milroy ve P. Muysken (haz.), *One speaker, two languages: Cross-Disciplinary Perspectives on Code-Switching* (s. 136-157). Cambridge: Cambridge University Press.
- Myers-Scotton, C. (2002). *Contact linguistics: Bilingual encounters and grammatical outcomes*. Oxford: Oxford University Press.
- Myers-Scotton, C. (2006). *Multiple voices: An introduction to bilingualism*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Rehbein, J., Herkenrath, A. ve Karakoç, B. (2009). Turkish in Germany – On contact-induced language change of an immigrant language in the multilingual landscape of Europe. *Language Typology and Universals*, 62(3), 171–204.
- Roussou, A. (2006). *Συμπληρωματικοί Δείκτες [Tümleyiciler]*. Athens: Patakis.
- Siemund, P. (2008). Introduction. P. Siemund ve N. Kintana (haz.), *Language contact and contact languages* (s. 3-14). Amsterdam: John Benjamins. DOI: 10.1075/hsm.7.

Thomason, S. ve Kaufman, T. (1988). *Language contact, creolization and genetic linguistics*. Berkeley: University of California Press.

Thomason, S. (2001). *Language contact*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Tsitselikis, K. ve Mavrommatis, G. (2003). *Turkish: The Turkish language in education in Greece*. Leeuwarden: Mercator-Education: European network for Regional or Minority Languages and Education. 05.03.2014, erişim adresi:
http://www.mercator-research.eu/fileadmin/mercator/dossiers_pdf/turkish_in_greece.pdf

Weinreich, U. (1953). *Languages in contact*. The Hague: Mouton.

Winford, D. (2003). *An introduction to contact linguistics*. Oxford: Blackwell Publishing.

Winford, D. (2005). Contact-induced changes: Classification and processes. *Diachronica* 22(2), 373-427.

Ek: Sözlükçe

aktarım: transfer

anlamsal boşluklar: semantic gaps

ahcı dil: recipient language

budunbilimsel gözlem: ethnographic observation

değiştirme: replacement

dil değinimi: language contact

düzenek kaydırımı: codeswitching

ekleme: addition

eksik bırakma: omission

girişim: interference

miras dil: heritage language

katılımcı gözlem: participant observation

kaynak dil: source language

majority language: çoğunluk dili

sapma gösteren yapılar: unconventional structures

sıfır değişim: zero alternation

sözlüksel değişim: lexical change

sözlükselleştirme: lexicalization

sürdürme: (language) maintenance

taşıma: importation

tercih: preference

yapısal kopyalama: structural copying

The influence of Greek on the Turkish variety spoken by the Turkish-Greek bilinguals of Rhodes

Abstract

This study examines the lexical and structural changes that have occurred due to the contact between Turkish and Greek in Rhodes, Greece. Preliminary research on the properties of Rhodian Turkish has revealed substantial copying from Greek. In this study, we will deal with the question of which lexical and structural changes have occurred and are in the process of occurring in RT, under the impact of Greek. After the annexation of the Dodecanese islands to Greece in 1947, Turkish has acquired the status of a minority (heritage) language whereas Greek is the language of the majority of the population. Turkish-Greek bilinguals, which is part of the whole population on the island, continue to use Turkish as their mother tongue. Turkish in Rhodes has been in an intense contact with Greek for about six hundred years. The influence of Greek on Turkish has increased as it became the dominant language. The basic argument of this study is due to the intense contact between Turkish and Greek, Rhodian Turkish has undergone a major change. In this study, we examine morphosyntactic and the semantic aspects of the language contact between Turkish and Greek by the help of two mechanisms: *lexical change* and *structural copying*. The data used for this study were derived from ethnographic observation carried out by a group of researchers, which has been going on for more than eight years. For this study, part of the data was also collected by participant observation, note-taking and interviews. This study is aimed to reveal if there has been occurring language change in Rhodian Turkish due to the language contact and to provide a contribution to the studies on language contact in general.

Keywords: language contact between Turkish and Greek; structural copying, lexical change

AUTHOR BIODATA

Aytaç Çeltek holds an MA and a Ph.D. in General Linguistics from Dokuz Eylül University in İzmir, Turkey. Her Ph.D. thesis focused on Zero Anaphora in Turkish (2008). She has worked as a research assistant at the Department of Linguistics at Dokuz Eylül University (2001-2007) and as an adjunct lecturer of Turkish language at the University of the Aegean, the Department of Mediterranean Studies (Greece) (2008-2013). She is the author of several articles on zero anaphora in Turkish, the teaching of Turkish to foreigners and the linguistic repertoire of the Turkish-Greek bilingual community of Rhodes.